

TEMA 21

L'EDUCACIÓ MUSICAL EN EDUCACIÓ INFANTIL. EL DESCOBRIMENT DEL SO I DEL SILENCI. CARACTERÍSTIQUES I CRITERIS DE SELECCIÓ DE LES ACTIVITATS MUSICALS. ELS RECURSOS DIDÀCTICS. EL FOLKLORE POPULAR

- 0. Introducció
- 1. L'Educació Musical en educació infantil
- 2. El descobriment del so i del silenci.
- 3. Característiques i criteris de selecció de les activitats musicals.
- 4. Els recursos didàctics
- 5. El Folklore popular
- Conclusions
- Referències
- Annexos

www.e-ducalia.com

Els drets d'edició són reservats a favor de www.e-ducalia.com. Prohibida la reproducció total o parcial sense permís escrit de l'editor.

0. INTRODUCCIÓ.

La música sempre ha acompanyat l'home al llarg de la seva existència. Etimològicament la paraula música prové del llatí *musa*, i aquesta alhora de la paraula grega *musike*. El seu significat entre d'altres seria: cant, poema, estudi, melodia, ciència.

La **definició** més difosa és **l'art de combinar sons en el temps**. La música és un llenguatge que des dels temps més remots ha servit a l'home per expressar-se i comunicar-se. En el nen la música exerceix un impacte tal que es converteix en font d'energia, activitat, moviment, alegria i joc.

L'Expressió Artística és un dels mitjans de comunicació que posseeix el nen per expressar seues vivències i fantasies, alhora de fomentar la creativitat i la invenció, capacitats que el nen ha d'anar desenvolupant. Una adequada intervenció educativa ajudarà a potenciar aquestes capacitats.

Aquesta necessitat d'expressar-se es posarà de manifest a través dels diferents llenguatges: els que tenen la paraula com a suport (temes 18,19 i 20), la imatge (t.24), el gest i moviment (T.23), el dibuix (T.22), el llenguatge lògic- matemàtic (T.25) o la música (tema que ens ocupa).

S'ha comprovat que quan els nens han rebut una adequada educació musical presenten un nivell escolar superior, especialment perquè es potencia en ells el pensament lògic i s'augmenta la capacitat de raonament, els nens plantegen menys problemes en el aprenentatge de la lecto-escritura, a més atendre, escoltar i memoritzar són accions que afavoreixen el desenvolupament lògic matemàtic (ritmes, pols, temps...)

És reconegut per tots els especialistes que el nen, en aquesta edat, té un enorme potencial pseudofisiològic i que és necessari trobar les condicions més adequades i propícies per a desenvolupar-lo; si a més es considera aquesta etapa com el període més fèrtil i crític del desenvolupament intel·lectual i personal, les destreses musicals bàsiques també han de ser adquirides durant la mateixa.

Per això el so, el ritme, l'audició, la cançó, la dansa, els instruments... seran els mitjans vàlids per introduir el nen al món sonor, i tot això es realitza mitjançant l'Educació Musical.

Música: art de combinar sons en el temps.

1. L'EDUCACIÓ MUSICAL EN L'EDUCACIÓ INFANTIL

En aquest punt desenvoluparem tres apartats el primer ens defineix l'Educació Musical, el segon fa referència a qual és l'evolució del nen/a en aquesta etapa respecte a l'expressió musical i el tercer que pautes ens dona el currículum d'Educació Infantil per portar a terme la educació musical en aquesta etapa.

1.1. CONCEPTE D'EDUCACIÓ MUSICAL

El llenguatge musical possibilita el desenvolupament de capacitats vinculades amb la percepció, el cant, la utilització d'objectes sonors i instruments, el moviment corporal i la creació que sorgeixen de l'escolta atenta, l'exploració, la manipulació i el joc amb els sons i la música.

Es pretén estimular l'adquisició de noves habilitats i destreses que permetin la producció, ús i comprensió de sons de diferents característiques amb un sentit expressiu i comunicatiu, i afavoreixin un despertar de la sensibilitat estètica davant manifestacions musicals de diferents característiques.

1.2. L'EXPRESION MUSICAL I EL DESENVOLUPAMENT INTEGRAL DEL NEN

L'observació de l'evolució de les manifestacions infantils facilita l'estudi del desenvolupament expressiu del nen a través de la música.

Les primeres manifestacions de l'ésser humà es produeixen davant estímuls sonors. Les capacitats infantils per a l'expressió musical, evolucionen de forma molt significativa en els primers anys del nen. L'evolució es divideix en dues etapes per al seu estudi: Premusical (0-1 any) i Musical (1-6 anys).

Etapa Premusical

El **fetus** percep nombroses vibracions durant la gestació, és capaç de sentir i té memòria auditiva. El **nounat**, demostra una preferència per les veus en general, i sobretot per la de la seva mare, doncs la recorda de fetus.

La primera manifestació sonora és el **plor** i posteriorment el **balboteig**.

En els primers **mesos** el nadó és molt sensible a la intensitat i timbre de la veu. Al nadó li agrada sentir el seu nom, les entonacions tipus pregunta, els seus propis balboteigs. Són recomanables les cançons, els jocs de sons...

Cap al **cinquè** o **sisè** mes, el nen aprèn a distingir el llenguatge d'altres sons i s'entusiasma davant de situacions sonores concretes, com ocorre en la cuina per la quantitat de sons que en ella es produeixen.

Sobre els **sis** mesos, un nen pot reconèixer cançons, girarà els canells, si li cantem "Cinco lobitos", o farà palmes, si li cantem "Palma, palmitas".

A partir del **vuitè** mes, es produeix una fase evolutiva important, el nen és capaç de romandre assegut més temps, gateja, explora, manipula objectes, pot retenir un en cada mà i **fer-lo sonar**, tirar-los per **escoltar el so** que produeixen en caure, etc., li agrada sortir a passejar, veure i sobretot **escoltar sons nous** i aprendre coses noves.

Al voltant de l'any, **reprodueix sons coneguts**, aprèn gests i hi respon.

Etapa Musical

El nen evoluciona de forma progressiva a nivell musical:

A l'any i mig utilitza tot el seu cos per **respondre** a la música d'una manera **rítmica**.

Als dos anys manipula instruments senzills que se li posen al seu abast i experimenta una gran alegria.

Abans de complir els tres anys, s'observa la capacitat de distingir sorolls. Utilitza la cançó com mitjà auxiliar dels seus jocs. Comencen a distingir alguns aspectes com a "ràpid-lent".

Quan compleix els tres i fins als quatre anys adquireix un major control motriu de les extremitats inferiors i s'inicia en la dansa. Li agrada cantar melodies i cançons amb contingut onomatopèic, amb tornades repetitives i molt rítmiques.

Als quatre anys controla millor la seva veu i acompanya les cançons amb gests i mims. És el moment de la cançó dramatitzada i la cançó de rotllana.

Als cinc anys és un moment important en l'evolució de la conducta musical, sobre tot referent a l'aspecte rítmic. El seu desenvolupament motor és tal que li permet la sincronització dels moviments de les mans o dels peus amb la música.

Als sis anys, un nen estimulat musicalment, té una major aptitud dels tons vocals, canta entonat i amb facilitat i és necessari adequar les seves cançons a un registre tonal apropiat.

Una educació artística a través de la música encarrilada des dels primers anys, donaria per resultat la formació d'individus amb **capacitat creadora** pròpia, amb **iniciativa**, amb **recursos i sense dificultats per relacionar-se i desenvolupar-se** enmig en les quals els toqui actuar, és a dir, arribar així a un **desenvolupament integral** de la persona.

Els factors que influeixen en la salut van ser analitzats pel Sr. **Lalonde**, Ministre de Sanitat al Canadà el 1.974. Segons Lalonde, el nivell de salut d'una comunitat ve determinat per la interacció de quatre **variables**:

- . La biologia humana (genètica, envelliment).
- . L'ambient (contaminació física (sorolls), química (plom), biològica (virus), psicosocial (violència) i psicocultural (competitivitat)).
- . Estil de vida (conductes sanes i insanes).
- . El sistema d'assistència sanitària. El nostre afavoreix la salut gratuïta, per a tots i de qualitat.

1.3. LA MÚSICA EN EL CURRÍCULUM D'EDUCACIÓ INFANTIL

Al reial decret 1630/ 2006, de 29 de desembre article 3 es recullen els objectius generals per a educació infantil, entre ells destacar:

- f) Desenvolupar habilitats comunicatives en diferents llenguatges i formes d'expressió.
- g) Iniciar-se en les habilitats lògic-matemàtiques, en la lecto-escritura i en el moviment, el gest i el ritme.

Més concretament l'Educació Musical entraria dins de l'Àrea Els llenguatges: Comunicació i Representació. Dins d'aquest àrea destacar els **objectius**:

- 2. Expressar emocions, sentiments, desigs i idees mitjançant la llengua oral i a través d'altres llenguatges, elegint el que millor es ajust a la intenció i a la situació.
- 6. Apropiar-se al coneixement d'obres artístiques expressades en diferents llenguatges i realitzar activitats de representació i expressió artística mitjançant l'ús de diverses tècniques.

Reproduïrem ara el que es recull al **bloc de continguts** d'Expressió Musical per a l'etapa d'Educació Infantil.

Bloc 3. Llenguatge artístic

Exploració de les possibilitats sonores de la veu, del propi cos, d'objectes quotidians i d'instruments musicals. Utilització dels sons trobats per a la interpretació i la creació musical.

Reconeixement de sons de l'entorn natural i social, i discriminació dels seus trets distintius i d'alguns contrastos bàsics (llarg-curt, fort-suau, agut-greu).

Audició atenta d'obres musicals presents en l'entorn. Participació activa i gaudiment en la interpretació de cançons, jocs musicals i danses.

Finalment assenyalar que entre els **criteris d'avaluació** d'aquesta àrea destaca:

- 3. Expressar-se i comunicar-se utilitzant mitjans i medis, materials i tècniques propis dels diferents llenguatges artístics i audiovisuals, mostrant interès per explorar les seves possibilitats, per divertir-se amb les seves produccions i per compartir amb els altres les experiències estètiques i comunicatives.

Amb aquest criteri s'avalua el desenvolupament de les habilitats expressives mitjançant diferents materials, instruments i tècniques pròpies dels llenguatges musical, audiovisual, plàstic i corporal.

S'observarà el gust per experimentar i explorar les possibilitats expressives del gest els moviments, la veu i, també el color, la textura o els sons.

Es valorarà el desenvolupament de la sensibilitat estètica i d'actituds positives cap a les produccions artístiques en diferents mitjans, junt amb l'interès per compartir les experiències estètiques.

2. EL DESCOBRIMENT DEL SO I DEL SILENCI

Per a la consecució d'objectius abans assenyalats serà precís que el nen conegui el so i les seves qualitats, rebi una adequada educació del ritme, escolti música i canti.

Per tant per poder estudiar-los els agruparem en dos apartats: l'educació auditiva i l'educació rítmica.

2.1 EDUCACIÓ AUDITIVA.

L'ambient sonor, l'entorn que envolta el nen, és ple de sons que anirà descobrint amb tota naturalitat, i és important que des dels primers anys aprengui a escoltar.

En la nostra societat se superavalora la vista, per això és important l'educació auditiva des de els primers anys.

Amb l'educació auditiva es descobreixen les aptituds musicals que el nen té (sensibilitat, veu, agudesa auditiva...) d'aquesta manera es poden desenvolupar i potenciar.

Els elements bàsics en la formació auditiva són dos: el so i el silenci.

2.1.1. SO I SILENCI.

So:

Definició: el so és la sensació que es percep quan l'oïda és impressionada per vibracions o ones sonores.

Perquè es produeixi el so es necessita un cos elàstic que vibri i que aquestes vibracions arribin a la nostra oïda. Podem distingir dos tipus de vibracions sonores:

- Les que produeixen **sons** musicals, que són periòdiques i regulars.
- Les que ocasionen **sorolls**, que no són periòdiques i són irregulars. Són sons desagradables.

Exemples d'**activitats** per treballar el fenomen sonor:

- Reconèixer i discriminar sons del cos i de l'entorn.
- Distingir entre sons agradables i desagradables.
- Discriminar so / silenci.
- Diferenciar sons aguts, greus i mitjos.
- Inventar, construir, manipular objectes sonors.
- Localitzar la direccionalitat del so.
- Aparellar sons iguals.
- Realitzar històries sonores. Emprant onomatopeies, sons de la naturalesa (vent, mar, pluja), sons de l'entorn (ambulàncies, cotxes, timbres...) i sons del propi cos.
- Conte sonor: associar un so a personatges del conte. Ex. La Caputxeta Vermella

Silenci:

Al nostre voltant tot sona constantment i quan no hi ha soroll també fem notar l'absència del so: **el silenci**. **El silenci** és contrapunt natural del so.

Definició: El silenci és l'espai de temps absent de so

El silenci només pot conèixer-se treballant el so, el silenci s'associa a la quietud a la immobilitat i el so al moviment.

Com a objectiu principal es pretén aconseguir que els nens siguin sensibles al silenci i que sàpiguen valorar-lo. Els exercicis de silenci contribueixen, així mateix i de forma notable, a la adquisició del sentit de l'ordre i de la disciplina del grup, al desenvolupament de l'atenció, la capacitat d'escoltar i la concentració.

El silenci s'ha d'educar des que el nen arriba a l'escola. A l'aula equival a un moment de relaxació o d'expectació abans de començar una activitat.

A continuació proposem una sèrie d'activitats per a que el nen/a reconegui el so:

- Joc de l'amagatall: els nens s'amaguen darrere de les taules, de les cadires, de les cortines i romanen en silenci mentre el mestre/a simula que no els troba.
- El mestre/a, sense dir res, ensenya un ninot de drap i el va col·locant en diferents posicions: dempeus, assegut, agenollat, estirat. Els nens imiten en silenci aquestes posicions.
- Racó del silenci: està prohibit el so, per tant es mouran descalços, molt a poc a poc, sense fer soroll, ballant sense música...
- Cantar cançons substituint paraules per silencis i accions. Ex: L'elefant.
- Jugar a sentir el silenci, moments de relaxació

Un altre tipus d'activitats són les de contrast so- silenci, un exemple seria ens movem quan sona el paner i ens convertim en estàtues quan per a, el joc de les cadires...

2.1.2. QUALITATS DEL SO.

Parlem de quatre qualitats que defineixen el so: to, timbre, intensitat i durada.

To o altura.

És l'element més característic del so i depèn del major o menor número de vibracions per segon d'un cos, és a dir de la rapidesa amb què es produeixen les vibracions. Així, els sons poden ser:

- *Aguts*: tenen un gran nombre de vibracions per segon.
- *Greus*: la quantitat de vibracions per segon és reduïda.

Per als nens és una de les qualitats més difícils d'entendre.

Els diferents tons són les notes, que col·locades en ordre del més greu al més agut, reben un nom: DO-RE-MI-FA-SOL- LA- SI, és el que coneixem com a escala musical.

Se'ls explica mitjançant jocs de veu (pare / ogre - greu, mare-agut), jocs de pes imitant la pujada i baixada del so (sirena de l'ambulància ni-no), finalment amb els instruments musicals: el paner, greu, els cascavells, agut.

Altres activitats:

- Amb la consigna que som ascensors, els nens/as es posen dempeus o de genolls, segons pugui o baixi el to d'una melodia.
- Dibuixar en paper línies ascendents o descendents (pujar o baixar una escala, pintar muntanyes) segons els tons que s'escoltin.
- Conte emfatitzant les veus: 3 óssos, La caputxeta Vermella, La Rateta presumida...
- Marionetes: senyoreta Maria Agut i el Cavaller Senyor Pep Greu, la primera vívia amb ocellets, ell amb lleons...
- Treballar l'escala musical amb el metalòfon o xilòfon.

El timbre.

El timbre depèn de la quantitat i la qualitat de vibracions que componen un so determinat. És la qualitat per la qual diversos sons d'igual altura es diferencien entre si segons el instrument que els produeix. És el que en música es diu *color*.

El timbre no solament diferencia el so originat per dues fonts diferents, sinó també el tipus o qualitat del material que estan construïdes, ex.: una flauta de plàstic emet un so diferent al d'una de fusta.

Exemples d'**activitats**:

- Es posen d'esquena i han d'esbrinar quin objecte és el que mou un altre nen o el mestre.
- Repartir entre els nens objectes iguals que té l'educador. Aquest en mou un, de esquenes al grup, i el nen que té el mateix objecte ho fa sonar. Fer el mateix exercici amb instruments musicals.
- Preparar dues sèries iguals d'objectes plens de materials variats. Els nens han d'ajuntar els que soni igual.
- Reconèixer les veus dels companys en directe o gravades en cassette.
- Fer els crits i sons onomatopèics d'alguns animals .
- Reconèixer instruments amb els ulls tancats.

Intensitat- Volum

La intensitat depèn de l'amplitud de les vibracions, i oscil·la entre el fort i el suau. Se pot dir que és la força amb què es produeix el so. La intensitat determina el volum amb el qual es presenten els sons establint si són forts o suaus.

En el llenguatge musical els diferents graus d'intensitat s'expressen amb pàg. vol dir: **piano**, feble, flux. La *f* indica **fort**.

És necessari treballar els diferents contrastes a partir de les següents **activitats**:

- Tocar en un mateix instrument sons forts i suaus (després mitjanament forts) i demanar que diguin si són iguals.
- Col·locats en cercle, cada un té un tros de paper de diari. Per ordre, comencem a moure'l de manera que produeixi soroll. Primer ho fa un nen, després s'agrega un altre, després un altre, i així successivament, fins i tot que tots mouen el seu full de paper. El soroll se'n va fent gradualment més fort. A una ordre, per a tots alhora. Es pot realitzar a l'inversa.
- Explicar el conte de les dues illes i que viatgin a una d'elles.
- Buscar un objecte amagat en funció de la intensitat de les palmes amb què seus companys guien la recerca (el conegut joc del "fred-calent", es converteix ara en suau-fort).
- Anomenar mitjans de transport que fan molt soroll; les motos, l'avió, el tren... i d'altres que són menys sorollosos: la bicicleta, les barques de rem.
- Pintar el so, més o menys fort segons el volum.

Durada

La durada dels sons és el temps que transcorre entre el principi i el final de la vibració. En música s'indica mitjançant uns signes cridats figures musicals (rodona, blanca, negra, corxera, semicorxera, fusa i semifusa).

Segons la font productora del so poden o no ser més prolongats, la fusta produeix sons curts, el metall prolongats. Habitualment ens referim a aquestes qualitat amb termes com a "llarg" i "curt" .

Percebre la durada del so és un procés molt important, és la base per reconèixer més endavant la durada de les figures rítmiques.

Exemples d'**activitats**:

- Agrupar animals per la durada de les seves veus. Els nens faran dos o més grups, representant als esmentats animals, quan el mestre/a li ho demani.
- Tocar instruments metàl·lics (gong, platet) i experimentar. Deixar extingir-se el so o detenir-lo.
- Produir sons llargs i a l'ordre del mestre extingir-los.

2.2. EDUCACIÓ RÍTMICA.

Què és el **ritme**? són fenòmens repetitius produïts per freqüències més o menys regulars durant un període de temps.

Des del naixement, són moltes les experiències que van proporcionant als nens la vivència del ritme:

- Els batecs del cor de la mare.
- El ritme amb què es gronxa el bressol o és gronxat en braços.
- El llenguatge verbal: vocalitzacions, balboteigs, cadenes sil·làbiques repetitives, primeres paraules...
- Els sons de l'ambient
- Els ritmes impresos als objectes sonors amb els quals el nen juga i experimenta, en colpejar-los, fer-los rodar, tirar-los, agitar-los...
- El ritme de les cançons
- El moviment i l'expressió corporal

Com podem comprovar són moltes les experiències i vivències dels nens/es amb el ritme en les diferents situacions de la seva vida quotidiana: en el joc, en l'atenció de seua necessitats, en la relació amb els altres, en el moviment, en el llenguatge... A aquestes edats el ritme **es viu i experimenta**.

Per treballar el ritme primer s'abordarà el ritme intern, el propi de cada nen i que es expressa espontàniament: respirar, batecs del cor... després es treballaran els ritmes externs: moviment corporal i llenguatge musical.

Per al desenvolupament del sentit rítmic proposem activitats basades en:

- Marcar el ritme amb els instruments de percussió.
- Executar ecos rítmics, pregunta- resposta...
- Realitzar percussions corporals en els diferents plànols: peus, genolls, palmes, etc.
- Reconèixer cançons pel seu ritme.
- Improvisar acompanyaments amb percussions corporals o amb els instruments de percussió.
- Repetir ritmes imitant la mestra.
- Moure's al ritme de la música, expressió corporal.

3. CARACTERÍSTIQUES I CRITERIS DE SELECCIÓ DE LES ACTIVITATS.

En parlar d'activitats tenir en compte que l'educació musical, com hem vist, va més enllà de l'ensenyament de cançons o la iniciació al solfeig. Les activitats aniran adequades en nivell de desenvolupament del nen.

Els mestres tindran un repertori ampli de jocs, cançons, que usaran convenientment planificant acuradament en temps i oportunitat, de manera que siguin equilibrades.

Amb una adequada preparació auditiva, rítmica, psicomotriz, el nen realitzarà l'activitat musical amb naturalitat, familiaritat i alegria.

3.1. Como principals **característiques** de les activitats musicals assenyalam:

- . Vistoses i atractives pel tema que tracta o l'acció a realitzar.
- . Senzillesa, en l'organització i desenvolupament.
- . Desenvolupament en forma de joc, lúdiques.
- . Flexibilitat de cara a la seva realització.
- . Gratificants.
- . Adaptades a les necessitats de coneixement i de relació d'aquestes edats.
- . Potenciadores de capacitats.

3.2 Els **critèris** que determinen la selecció de les activitats serien:

- L'edat de les nenes i els nens per a qui se selecciona l'activitat.
- La relació entre els continguts que aborda l'activitat i els que ja es posseeixen.
- Que responguin als interessos de les nenes i els nens.
- Les capacitats que desenvolupen, que afavoreixin el desenvolupament de totes les

capacitats musicals.

- Que permetin conèixer el bagatge artístic de la comunitat Valenciana.
- Que afavoreixin la participació de tots i la interacció.

3.3. Quins **objectius** tenen les activitats musicals?

Les activitats musicals pretenen desenvolupar tres capacitats:

- . El sentit rítmic: moviments rítmics, sons rítmics.
- . El sentit vocal: educació de la veu, del cant.
- . El sentit auditiu: aprendre a escoltar, discriminar...

3.4. A l'hora d'avaluar convé seguir els següents **criteris d'avaluació**:

- . L'actitud dels nens i la seva participació
- . Valorar l'atenció, la capacitat d'escolta, també la memòria auditiva
- . Conèixer les qualitats del so
- . Progressió en aspectes com a postura corporal, veu, coordinació motriu- auditiva.

A l'hora de treballar l'educació musical ens valdrem d'una sèrie de recursos que desenvoluparem a continuació

4. ELS RECURSOS DIDÀCTICS.

Els recursos són els mitjans | medis dels que ens valem per afavorir el procés d'Ensenyament-Aprentatge. Es poden classificar en dos grups: generals i específics.

4.1. RECURSOS DIDÀCTICS GENERALS

Són els que tenim en compte en qualsevol programació, per això no aprofundirem excessivament en ells. Són l'organització de l'espai, del temps i del material.

Espai: convé tenir a l'aula un racó o taller de música, on es trobi tot el material organitzat.

Temps: l'educació musical ha d'estar programada i planificada. Hem de ser flexibles a l'hora de dur a terme les activitats, adaptant-nos als interessos dels nens. També hem de tenir en compte que la música és ideal per introduir noves activitats, canvis de activitat i per a la relaxació.

Material: remarcar, d'entre les múltiples característiques que té, la seguretat, serà higiènic, manipulable, adequat al nivell psicoevolutivo, atractiu i de múltiples usos.

Assenyalar també que no només s'utilitzarà material elaborat específic (instruments, cassetts), sinó també material de reciclatge i material natural.

4.2. RECURSOS DIDÀCTICS ESPECIFICOS

En l'expressió musical, els recursos emprats són les cançons, la veu, els instruments musicals, el cos la dansa, les audicions, els texts orals (cançons de bressol, tirallongues, formules de sorteig), endevinalles...

4.2.1 VEU

Les activitats musicals persegueixen l'educació vocal. La veu és el primer instrument del nen i ha d'entrenar-se i educar-se per prevenir afonies.

Es treballa a dos nivells:

- . Veu parlada: respiració, onomatopeies...
- . Veu cantada: cançons, jocs sonors...

4.2.2 COS

És l'instrument musical propi del nen, abans d'empelar d'altres, haurà d'explorar seus cos i les seves possibilitats: xiulets, palmes, genolls, peus, llengua...

4.2.3. CANÇONS

Cantar diàriament amb els nens és preparar el terreny per a l'educació musical (ritme, melodia, harmonia, interpretació, respiració, etc.). Però sobre tot el fet de cantar proporciona energia, bon humor, alleugereix les tensions, fa la persona més positiva, a més permet que el grup se senti unit i serveix per treballar diferents aspectes cognitius i emocionals.

La cançó infantil és un recurs didàctic excel·lent perquè sollicita la participació directa i activa del nen. Per mitjà de la cançó eduquem l'oïda, la veu i el ritme a través d'aspectes tals com:

- La respiració, relaxació.
- La practica d'acompanyament corporal, moviments, expressió, gest, dramatització.
- El desenvolupament del llenguatge i l'ampliació del vocabulari.
- El fraseig i les emissions vocàliques.
- L'exercitació i del desenvolupament de la memòria auditiva i lingüística.

El **cançoner** és un recurs molt important en infantil, recull el patrimoni cultural d'una comunitat. El nostre cançoner infantil popular és molt ric, en ell podem trobar un ampli repertori de cançons tradicionals (Joan Petit, Baixant de la Font del gat, el tio Pep...) també podem incloure d'altres cultures i països.

Text: s'han de seleccionar les cançons per posseir un text clar, curt, amb paraules de fàcil comprensió i pronunciació, però atractiu.

Ritme: les cançons infantils han de tenir | posseir un ritme on es reflecteixi el sentit de les paraules, és a dir, que les síl·labes del text coincideixin amb el ritme de la melodia.

Melodia: dins de l'escala de DO

El mestre/a procurarà tenir cançons per a tots els moments del dia, "**cançons per a totes les hores**", per començar a treballar, descansar, hàbits, rutines (a dinar, a dinar, bon dia, arregar, silenci)

Fem la següent proposta de cançons:

- . El nen i el seu esquema corporal.
- . D'animals coneguts o amics, solen ser els més nombrosos.
- . La naturalesa, les flors, les estacions, etc.
- . Oficis, professions.
- . Del cicle nadalenc (nadales pròpies de l'entorn).
- . Números, lletres, colors...
- . Cançons de sempre, tradicionals i populars.

4.2.4 ELS INSTRUMENTS.

Comptem com ja assenyalàvem, amb els naturals i propis (el cos i la veu) i els elaborats. El pas dels primers als segons es farà quan el nen els necessiti per a augmentar el camp d'expressió.

Cos: el lògic és començar acompanyant la música amb el moviment i amb sons produïts per alguna part del cos. Els més assequibles són els denominats instruments naturals o de percussió corporal: xiulets, palmes, genolls...

Instruments: diferenciem entre casolans i adquirits.

Casolans o d'elaboració pròpia.

Són tan nombrosos els materials que podem utilitzar, tants els instruments que podem inventar o crear, i tantes les possibilitats d'utilització que no podem donar propostes concretes.

Els materials que podem utilitzar: fustes (renecs, pals, varetes), caixes, ampolles, lades, gots, envasos, ampolles de plàstic, tubs de PVC, mànegues, papers de diferents textures, feltre, cotó, boles de cautxú, de suro (baquetes), ratlladors, embuts, botons, claus, cocos, cercols, perxes, pegats per tensar, carbasses...

Quant a l'elaboració, suggerim a tall d'exemple:

Tamborets: A partir de tres o quatre tubs de cartró dur, tambor de detergent.

Güiro o reco-reco: Ampolles de plàstic o vidre amb estries que es freguen amb una vareta de enfusta o metal. Flauta d'aigua o pal de pluja: amb un tub i llavors

Mòbils per agitar o xocar: sobre perxes, cercols, penjar claus, botons enfilats, xapes, closques, cascavells, campanetes, esquellets...

Boorn-bah: un pal d'escombra, protegit en un extrem amb feltre, es pinta i es posa un moll amb qualsevol objecte que soni: claus, cascavells, campanes, tapadores, closques, es colpeja al terra per portar el pols en cantar una cançó o escoltar una melodia.

Maraques.

Zing-zings.

Mànega.

Finalment ens referim als **instruments musicals elaborats** de vent, corda i percussió.

En l'Etapa infantil els nens sol emprassin alguns de percussió, com | com a claus, cròtals, panderetes, maraques, triangle, metalonotes, timbal, caixes xineses, carillons i xilòfons.

4.2.5. LA DANSA.

Realment la dansa comença en els jocs en els quals, de forma natural, s'associa el moviment a cançons o sons.

La dansa és l'art d'expressar les emocions a través de moviments corporals ritmados.

Els més adequats en aquestes edats són:

. La utilització de diferents tipus de música amb diferents ritmes per acompanyar i ambientar activitats d'expressió corporal.

. Moure's lliurement en escoltar diferents tipus de música.

. El ball i la dansa. exemples: el rei li va dir al capellà, la dansa de la serp, som els cavallers, la dansa de la fruita...

És una activitat especialment indicada per treballar **el sentit del ritme, la coordinació de moviments** i en general tots els continguts de l'expressió musical, els balls i les danses són una bona manera d'alliberar energia i proporcionen, tant els nens com els adults, sensacions molt gratificant (distensió, alegria, riures...) També són un bon recurs per a desenvolupar el sentit de pertinença al grup i l'expressió compartida.

4.2.6. LES AUDICIONS

Els nens són molt més receptius i permeables a la música del que els adults creiem.

Haurem d'anar desterrant la idea que els nens petits s'avorreixen escoltant música.

Del que realment es tracta és que el nen aprengui a divertir-se escoltant música. Això requereix també una progressió, l'ajust del temps d'escolta (un nen de 4 anys és capaç de romandre més temps escoltant música i gaudint d'aquesta activitat que un nen d'1 any).

Escoltar música és com escoltar un conte, a diferència d'altres activitats d'expressió musical, requereixen repòs i deteniment de l'activitat.

És una forma de treballar **la capacitat d'atenció i d'escolta**, d'afavorir l'adopció d'postures de relaxació i a la inactivitat i també és una forma de descansar de l'activitat diària.

Escoltar música requereix la disponibilitat d'un espai adequat i un ambient propici per a l'escolta i l'assossec. Asseguts en una zona de l'aula proveïda de coixins, sobre catifa o matalassos, i amb suficient espai perquè els nens puguin ajeure's al terra a escoltar.

Tipus d'audicions:

. **Audicions de relaxació:** bandes sonores, sons relaxants... la seva finalitat és la relaxació. Ex : les Cantates de Bach, la Pavana de Faure.

. **Audicions musicals:** la seva finalitat és que els nens s'interessin per la música, ex. : el Carnestoltes dels Animals, Mozart, Tchaikovsky... aquestes audicions augmentaran de durada així que com augmenti la capacitat d'atenció dels nens. És important que els nens assisteixin a audicions en directe.

5. EL FOLKLORE POPULAR.

El folklore és un patrimoni col·lectiu, amb ritus i creences, tècniques artesanals i art popular. S'entén com el conjunt d'aquelles manifestacions que caracteritzen un poble, i que té les seves arrels en el sentir del mateix.

Entre elles i des de la perspectiva de l'Educació Musical, ens interessen fonamentalment les que tinguin a la música com a eix conductor (les cançons, les danses, la tradició oral, els jocs, els instruments com el tabalet i la dolçaina...). La nostra comunitat és molt rica en folklore. La utilització del folklore popular ens permet disposar d'un material variat i ric, tant en qualitat com en quantitat, amb el que es poden desenvolupar activitats d'observació i percepció, d'expressió vocal, instrumental i de moviment i de representació musical. Amb la avantatge que suposa el partir de la realitat pròxima i de les sensacions, sentiments i vivències que les nenes i nens posseeixen.

D'altra banda, el seu ús habitual en classe, potenciarà el desenvolupament de les actituds de respecte i valoració de les seves pròpies arrels, així com les dels altres. Els permetrà conèixer millor el patrimoni cultural de la seva localitat, de la seva regió i la d'altres regions o pobles. En definitiva es tracta de que el nen participi i gaudeixi de les festes tradicions i costums del seu entorn, gaudint-ne i valorant-les.

Al llarg de tot el curs ens trobem amb festes que té una clara incidència en la vida dels nens/es, i per tant en el desenvolupament de les activitats del col·legi i de les de classe.

Destaquem entre elles, el Nadal, els Carnestoltes, Falles, Setmana Santa... i les festes de la localitat on se situa el centre educatiu. Aquest fet ha d'afavorir la realització d'activitats que, tenint una clara relació amb cada una de les esmentades dates, permeti l'ús de elements representatius de les mateixes i característiques del folklore de la zona.

Actualment, disposem amb facilitat del material musical del folklore popular, a causa de la gran quantitat de publicacions, en text o amb suport audiovisual, que s'han elaborat. Tot aquest material el podem obtenir de les famílies: convidant familiars, avis, pares, oncles... a jornades de recuperació del folklore, on es recullin cançons, danses, balls populars, poesies... podem aprofitar les festivitats abans assenyalades per a això. Hi ha un factor a tenir en compte en relació amb la música i és la música que s'escolta habitualment en els mitjans de comunicació de masses, amb el qual és una música dirigida i dictada per les grans companyies, que tracten de col·locar i vendre productes senzills, de ràpid consum i ràpid oblit. És el nostre deure en classe, ensenyar al nen camins diferents, de manera que quan es desenvolupi com es persona pugui elegir la música partint del seu gust, no supeditat als dictats del màrqueting de les companyies discogràfiques.

CONCLUSIONS

La Educació Musical pretén desenvolupar la capacitat expressiva, la creativitat, l'oïda musical, la sensibilitat, la capacitat d'escolta i producció... per mitjà de recursos com el cant, el moviment rítmic i l'expressió instrumental.

Posar èmfasi en la importància del treball | feina de l'educació musical en tant que repercuteix en la resta de matèries, afavoreix el treball lògic-matemàtic, ja que augmenta l'atenció, l'observació, la memòria, el pensament lògic, el pols, ritmes... afavoreix el desenvolupament d'altres llenguatges expressius: plàstic, motricitat, doncs per mitjà de la música aprèn a expressar lliurement les seves emocions, a crear i a admirar les produccions tant pròpies com dels seus companys.

És un potent mitjà per fomentar la cultura, per a arrelar el folklore i la tradició, amb el treball | del folklore s'afavorirà el respecte i la valoració de les arrels de tots els pobles.

A més d'implicar a la famílies en la vida de l'aula.

És important que com a docents, ens preocupem per treballar el gust per la música des de la diversitat de gèneres, fent-los crítics i capaços d'elegir segons els seus gusts i no per modes socials, encara que és innegable que seran allà i marcaran les seves preferències.

Finalment, recalcar que tot el que pretenem obtenir de la música només serà factible mitjançant la programació, en la qual tot l'equip educatiu haurà d'estar implicat, on es contemplin els objectius, continguts i criteris d'avaluació recollits en el RD 1630 i on s'empelaran una sèrie de recursos, tant organitzatius com específics per al treball musical, els quals hem vist en el punt 4.

Tot això es durà a terme atenent els interessos dels nens i les seves característiques evolutives.

Concloure dient que la Música serà educada des d'infantil, visquent-la no com una matèria sinó com un ART que satisfà la nostra expressió.

**REFERÈNCIES útils:
Bibliogràfiques:**

BERNAL, Júlia i CALB, Mª Luisa. (2000) "Didàctica de la Música. L'expressió musical en educació infantil". Aljub, Màlaga.

FONTS, Pilar i CERVERA, Juan. (1989): "Pedagogia i Didàctica per a músics". Ed. Piles. València.

GALLEC, Jose Luis. (1995). "Educació infantil". Aljub, Màlaga.

LORENTE, R (1987): "Expressió Musical en preescolar". Narcea, Madrid

Cursos de formació:

- Danses del mon - Musicant: música a l'educació infantil.

Contes:

EL petit Mozart, Tchaikosky i els nens, Schumann i els nens, Bach i els nens. Editorial: Bellaterra Música.

Legislatives del MEC:

LOE R.D. 1630/ 2006